

MONATA GAZETO DE E-HANDIKAPULOJ

INFORMILO 7-8

JULIO-AŬGUSTO 2019 Kol. 411-412/35

XX

Enhavo: La pranepo de F.Vl.Lorenc, La 71a IFEF kongreso,
Preĝo por vero, Historio de sapo kun la signo de cervo
trista anonco: d-ro Josef Kavka

XX

La pranepo de František Vladimír Lorenc

Skribis al ni sinjorino Petra Kohelová, bibliotekistino el Vrды, el la biblioteko de Fr. Vl. Lorenc, ke la 13-an de junio alveturos al ili interesa 8-membra vizitontaro el Brazilo, la pranepo de F. V. Lorenc kun sia akompanantaro. Vere ni persone ekkonis la pranepojn de Lorenc, sed ankaŭ lian plej proksiman familion. Do liajn panjonojn, edzinojn, fratininojn kun edzoj. Ni ĝojis, ke alveturis ankaŭ tradukistino el la portugala lingvo.

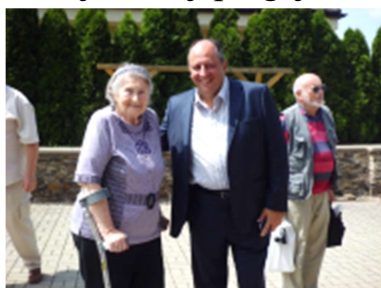

Bedaŭrinde ili ne sciis Esperanton kaj ni ne kapablis paroli portugale.

Unue ni renkontis la vilaĝestron de Vrdy en la kunsida salono de la vilaĝdomo, kie nin bonvenigis la estro kaj post reciproka interkonatiĝo jam kun la gastoj, ni vidis videofilmeton el la pasintjara festo okaze de la nomdono de la biblioteko.

Poste ni veturis per aŭtomobiloj al la biblioteko, kie ni ĉiuj vidis panelojn pri la vivo de FVL, kiuj tre interesis ĉiujn. La brazilanoj multe fotis sin ĉefe antaŭ la memortabulo, kiu estis senvalitiga pasintjare. Post refreŝiĝo kaj reciproka transdonado de donacetoj kaj komuna fotografado ni daŭrigis rigardante la pluan parton de la vilaĝo Vrdy – Zbyslav, kie ni serĉis la lernejon, kaj preĝejon, kiujn la juna Lorenc vizitadis, kaj ĉefe

lian naskiĝ-dometon. Ĉar en Zbyslav loĝis en frua tempo kelkaj parencoj, aŭ homoj samnomaj, ni haltadis ĉe kelkaj dometoj, sed la posedantoj diris „FVL ĉi tie ne loĝis.“ Kaj bedaŭrinde mia voĉo, (ke ni bezonas alian numeron de la domo), ne estis

aŭdita en la antaŭ veturantaj aŭtomobiloj de nia karavano. La

brazilanoj fotis kelkajn dometojn, sed ni kvar el Pardubice jam forveturis hejmen.

Jarmila Rýznarová

La 71-a Internacia Fervojista Esperanto-kongreso

3. – 9. 6. 2019

En Andaluzio en la urbo Malago, situanta ĉe la Marbordo de la Suno, okazis ĉe tri kongres-aranĝoj komence de majo. La 78-a Hispana Kongreso, la 21-a Andaluzia Kongreso kaj la 71-a IFEF-Kongreso.

La eventojn partoprenis ĉirkaŭ 180 geesperantistoj el 22 landoj. La plej foraj partoprenantoj venis el Brazilo, Ĉinio, Japanio, Koreio, Meksiko. Regis tre agrabla internacia etoso.

La unua IFEF-kongreso en Hispanio okazis en Barcelono en la jaro 1909. La ĉefa kialo elekti Hispanion kiel kongreslandon estis la deziro festi tie la 110-jaran jubileon. Al tio forte strebis la prezidantino de IFEF Rodica Todor. Ŝi sukcesis persvadi esperantistojn en Malago, ke ili organizu la kongreson en sia lando. La elekto estis bona; agrabla ĉemara urbo, bela suna vetero, konvena kongresejo en la Dioceza Domo, kie ĉio okazis sub sama tegmento.

La programo estis varia kaj riĉa je diversaj prelegoj, atelieroj, ekskursoj kaj artaj vesperaj programeroj. La inaŭguro okazis en granda salono kun partopreno de la reprezentantoj de

ĉiuj asocioj. HEF (Hispana Esperanto-Federacio) estis reprezentata de Tonyo de la Barrio, AEU (Andaluzia Esperanto-Unuiĝo) de Ángel Arguillo kaj IFEF de Rodica Todor. Ĉeestis ankaŭ

reprezentanto de UEA kaj la urba skabenino pri kulturo. Post bonvenigaj vortoj kaj salutoj de reprezentantoj de la partoprenantaj landoj,

la kongreso estis malfermita. Poste okazis komuna fotado.

Inter la partoprenantoj ĉeestis eminentaj personoj: Margareta Zaleski-Zamenhof, pranepino de L.L. Zamenhof, Seán Ó Riain irlanda diplomato en Vieno, Katalin Kováts, fakulino pri lingvistiko kaj Esperanto-instruado, Federico Gobbo, doktoro pri informadiko kaj komunikado, kaj du estraranoj de UEA - por nomi nur kelkajn. Okazis ĝeneralaj, fakaj, komitataj kaj estrar-kunsidoj, estis preparolataj movadaj aferoj kaj strategio pri la estonteco de IFEF. Estis elektita nova estraro por trijara periodo. Interesis nin prelegoj rilataj al fervojo: "La AVE (hispana grandrapida trajno) al Mekko", "Hyperloop" (morgaŭa fervojo), "Veturado tra la interplaneda spaco", "110-a jariĝo de la

internacia fervojista movado". Surpriza estis sciigo pri projekto de Esperanto-stacio en forlasita stacidomo *Halbe* ĉe Berlino. Estis prezentataj venontjaraj kongres-lokoj. IFEF kongresos en Germanio en *Frankfurt an der Oder* kaj en la pola urbo *Shubice* situanta trans ponto ĉe la germana limo. Samtempe okazos la germana kaj la pola kongresoj. Interesaj estis debatoj kaj prelegoj pri diversaj temoj, inter kiuj: "La angla lingvo en la Eŭropa Unio post la Briteliro", "Projekto Erasmus", "Kiujn fremdlingvojn oni instruas en EU?", "La homo sur la Luno", "Ĉu EU vere havas 24 oficialajn lingvojn?" Enkonduki Esperanton kiel oficialan lingvon ĉe EU". La Esperantan Katedron en la Amsterdama Universitato prezentis Federico Gobbo, pri la projekto "Esperanto plaĝo" en la hispana ĉemara urbo *Cullera* parolis Dennis Keefe.

Krome okazis ateliero pri informadiko, pri arĥivado kaj pri mikrorakontoj. Eblis partopreni Esperanto-kursojn kaj KER-ekzamenojn. Pri la libroservo zorgis Mariló Torres kaj Conchi Fernández. Pri aŭkcio okupiĝis Tonyo del Barrio, Katalin Kováts kaj Margareta Zaleski-Zamenhof. Vendiĝis ĉiuj

proponataj objektoj por la profito de la kongreso. En la loka ĵurnalo "La Opinión de Málaga" aperis ampleksa artikolo kun fotoj pri la kongreso kaj pri Esperanto.

Tuttagaj ekskursoj gvidis nin al la urboj Rondo, Granado, Kordovo kaj *Madinat al-Zahra*. Duontaga ekskurso celis la urbon *Antequera*. Plaĉa estis faka la ekskurso al fervojlinio en

Zafarraya, kie ni ĝuis veturon en trajneto tirata de eta vaporlokomotivo. Ne mankis urbovizitado de Malago kaj de ĝia bela botanika ĝardeno.

Dum la semajno okazis abunda, tre varia kaj altkvalita muzika kaj arta programo. La vesperan programeron "Vivu la teatro" reĝisoris Miguel Fernández kaj Ana Manero. Andaluzian muzikon ni ĝuis kun Rocío Alba, Pedro Carrillo kaj Concerto Málaga. Per Esperanto-muziko kaj kanzonoj regalis nin Grazia Barboni kaj Kajto, kaj per ciganaj kantoj Saša Pilipović. Li ankaŭ impone kaj profesie prezentis monodramon pri Galileo. Ĉe la fermo estis transdonita la IFEF-flago al la reprezentantoj de Germanio, kie okazos la transponta Esperanto-kongreso: germana, pola kaj fervojista de la 29-a de majo ĝis la 5-a de junio 2020. Vi estas invititaj partopreni ĝin.

En ĉi-kongreso ni ĝuis emociplenajn momentojn, internacian kaj amikeman etoson. Koran dankon al niaj andaluziaj samideanoj kaj al iliaj kunhelpantoj pro agrabla semajno en Malago!

Ege interesa estis la tritaga postkongresa ekskurso al norda Maroko, kiun ĝuis kvardek tri gesamideanoj. Ni traveturis la urbon Ceuta kaj vizitis la urbojn Tetouan, Asilah, Tanger kaj Chaouen.

Liba Gabalda

Preĝo por vero

Dio, vi kreis naciojn kaj al ĉiuj vi enspiris sopiron honore vivi, senigu la hodiaŭan mondon de tio plej malbona — la mensogo. Ĝi subtenas kaj preparas perforton kaj lernigas la homojn sin reciproke envii. La mensogo ĝenas naciojn kaj elfosas inter ili abismon.

Kial devas la najbaro eterne malbeligi alian najbaron kaj atendi nur la okazon, ke li venĝu al li gravan vundon? Ankaŭ post la milito povas homoj kaj nacioj reciproke doni la manon, povas estimi sin kavalire kaj ligi rilatojn de fido; sed sur batalejo de mensogo neniam estos fido kaj honoro. Ĉiu mensogo pereos, sed restos post ĝi malamo kaj malestimo.

Post ĉiu mensogo estas atenco kaj perforto, ĉiu mensogo estas atako al sekureco de la mondo. Ja, nur sen mensogo povas la homoj kaj nacioj interkompreniĝi, kvankam ili parolas kian ajn lingvon.

Dio, redonu la veron al la mondo !

Karel Čapek, libere tradukis Jarmila Rýznarová

Historio de la sapo kun signo-cervo

Ĝis tri cent milionoj da pecoj de sapo liveris jare al la merkato en iama Aŭstrio-Hungario la sukcesa fabrikisto Johann Schicht (legu Ŝiĥt) el la bohemia urbo Liberec, kiun oni nomis „Baťa la dua“. Pri la revivigo de la legenda blanketa kubo kun la reliefa saltanta cervo oni provas nun en la urbo Olomouc. De ĝia ekapero al la merkato, pasintjare pasis jam 170 jaroj. „Tio estas forta tradicio. Ja la sapo kun la cervo pli frue iam ne mankis en iu mastrumo,“ asertas la manaĝero Martin Dušek.

El sapo-maŝino el la jaro 1956, kiun antaŭ du jaroj alportis el la angla urbo Manchester, elrampas sapa serpento. Sur la produkta bendo atendas ĝin la dentita rado, kiu ĝin dishakas en ducent gramojn pezajn kubojn de sapo. La mola materio daŭrigas en la

premilon, kie ĝi estas formata kaj je la fino en ĝin patrico ŝtancas la konatan signon. Kaj plua sapo kun cervo jen estiĝas.

La sapmaŝinon prizorgas kvar laboristinoj. Unu el ili ŝutas en la knedmaŝinon krudmaterialojn – sapflokajn, parfumon, titanblankon, glicerinon, por ke la sapo estu blankeca, kaj etilendiamintetrazinon acidon.

„Tiu sapmaŝino estas tiom produktema, ke ĝi devas labori nur

kelkfoje dum monato,” diras Martin Dušek. „Dum la laborperiodo ĝi facile produktas milojn da pecoj. La sapo estas bone

uzebla diversloke, mi konas meblaran firmaon, kie oni lubrikas pordhokojn, por ke ili bone glitu. Same biciklistoj per ĝi purigas la ĉenon de la biciklo. Novaĵo por mi estis, ke raspitan sapon en akvo uzas vinberistoj por ekstermado de afidoj.“

Kiam la bienmastro, viandisto kaj fumaĵisto Georg Schicht produktis la unuan kubon de tiu sapo oni precize ne scias, sed dokumenton pri sap-etindustrio li pretendis en la jaro 1848. „Aĉetu malmultekoste la krudaĵon, vendu malmultekoste bonan artiklon!“ estis lia signaldiro. Kunlaboris la tuta familio kaj la entrepreno baldaŭ bone prosperis. En la jaro 1878 transprenis la entreprenon unu el liaj filoj Johano, kiu bone gvidis la firmaon. En la jaro 1882 la firmao estis translokita al la urboparto Střekov en Ústí nad Labem. De la jaro 1891 tiu signo - cervo sur la sapo - aperis kaj fariĝis la protektita marko de tiu sapo. Kial cervo? Eble pro tio, ke en arbaroj en norda Bohemio estis cervoj multaj, eble pro potenco, kiun la cervo havas. La sapo kun

cervo dumtempe fariĝis sinonimo por tuta grupo da sapoj ankaŭ uzataj por lavado de tolaĵo.

Kiam li en la jaro 1907 mortis, la firmao jam delonge ne estis familia entrepreno, en ĝi laboris du miloj da laboristoj kaj kargoŝipoj transportadis la krudmaterialon pli malmultekoste.

La entrepreno de Schicht komencis disvastiĝi. Apud firmaoj Bat'a kaj Škoda apartenis Johann Schicht al la plej konataj industriistoj de tiu periodo. La saptoproduktejon li plivastigis je kelkaj pluaj produktejoj por prilaborado de kerno de olea palmo, elfarado de silikata likvo, je kartonproduktejo, glicerinejo, maŝinfabrika kaj forĝejo. Li konstruigis ankaŭ branĉon de fervojo, riveran akvoturon kaj propran elektrejon. Li aĉetis ankaŭ kelkajn karbominejojn. La rapide disvolviĝinta entrepreno pensis pri siaj salajruloj, por ili estis tie entreprenkuracistoj, sociala asekuro, entreprena manĝejo, infanejo aŭ frizosalono, poste ankaŭ naĝbaseno, loĝejoj kaj ripozdomoj, kie la laboristaro refreŝiĝis.

Oni povas mencii, ke tiam konsekvenca estis la sama kondutoregularo por ĉeĥaj kaj germanaj laboristoj. Oficistoj devis regi ambaŭ lingvojn. Kutime ĉiutage ili ricevis kvin mil mendojn. Sub la gvido de Johann la unue familia sap-entrepreno fariĝis la plej grandaj grasaj entreprenoj en Eŭropo kun la plej alta fumtubo en la tuta iama monarĥio.

Depresio, du mondmilitoj kaj poste eksproprietproceso, kiu okazis en la jaro 1946, multe malutilis la entreprenon de Schicht. La posedantoj foriris el Ĉeĥio kaj la entrepreno estis dum multaj jaroj parto de la konzerno „Graso-entrepreno“.

Nur en la jaro 2016 la marko Schicht estis revivigita. La ĉeĥa korporacio Spolfarma transportis fabrikadon al la urbo Olomouc kaj al la konata kubo de sapo aldonis pluajn produktojn. Nuntempe oni produktas 26 diversajn lavpulvorojn, stabilizo-produkton (en la ĉeĥa merkato „aviváž“), produkton por vazarlavado kun ekstrakto el filiko aŭ kun vinagra purigelemento.

„Ni klopodas kongrui kun ekologiaj postuloj“, sub-strekas Martin Dušek, kvankam ni respektas tradicion, ni proponas modernan fabrikadon, kiu plenumas ĉiujn gravajn

postulojn de la nuntempo. La receptoj, kiuj estis inspiritaj de niaj antaŭuloj, estas ekologiaj kaj efikaj. Kiam ni cerbumas pri nova produkto, ni demandas nin mem, ĉu konsentus kun tiu ĉi novaĵo iamaj mastrumantinoj, al kiuj por la ordigo sufiĉis sapo, vinagro kaj sodo (karbonato). Ankaŭ ni eliras el simila simpla principo.

Kerna sapo kun cervo, kiu estas produktata el bestaj grasoj, indikas ligadon de sapo, akvo kaj salo. Ĝi enhavas nur naturajn materialojn, kiuj en la akvo nature dismetiĝas. Dank'al tio ĝi estas taŭga por alergiuloj aŭ novnaskitoj. Neniun sintezitan materialon - artajn farbojn, zinkoblankon, eĉ fosfaton en ĝi vi trovos.

Eble pro tio ni havas plej multe da klientoj inter junaj patrinoj kun forte ekologiaj sentoj. Kelkaj eĉ mem produktas lavpulvorojn aŭ sapersojn el naturaj produktoj. Al ili ni volas

ŝpari laboron – diras Martin Dušek, sed estas ankaŭ multaj pli oldaj virinoj, kiuj la tradiciajn sapojn ankoraŭ memoras el la pasintaj tempoj. Mi tre ĝojas, ke mastrumantinoj ne forgesis ilin.

Elĉehigis Ludmila Srbová

Forpasis Josef Kavka – scienca pioniro

La 15-an de junio 2019 forpasis 97-jara D-ro Josef Kavka, sciencisto, geologo-petrologo, honora membro de ĈEA, UEA kaj ISAE, multjara redaktoro de Scienca Revuo kaj Geologio Internacia, aŭtoro de multaj fakaj artikoloj esperantlingvaj kaj ĉeĥlingvaj.

Li naskiĝis la 25-an de aprilo 1922 en Hořovice kaj jam de infanaĝo aŭdis Esperanton de sia patro. Li esperantistiĝis en 1948 kaj en 1949 gvidis rondeton de gelernantoj en Duchcov. Li studis pedagogian kaj geologian-geografian fakultatojn de la Karola Universitato en Prago. Profesie li estis petrologo, profesoro en ministaj mezlernejoj en Duchcov, Prago kaj Kladno. Li verkis lernolibron pri geologio por mezlernejoj.

Li estas aŭtoro de preskaŭ tricent artikoloj plejparte sciencaj, sed ankaŭ popularsciencaj kaj prilingvaj kaj precipe pri Esperanta terminologio. Neniam li forgesis en siaj nacilingvaj verkoj aludi la rolon de Esperanto por la koncerna esploro. Inter 1961 kaj 1973 li estis landa delegito de ISAE, en 1965 li fondis Geologian Sekcion de ISAE kaj la almanakon **Geologio Internacia**, kiun li redaktis tra ok volumoj (1967-1990). De 1971 ĝis 1980 ĝenerala sekretario de ISAE, ekde 1978 ĝis 1987 li altnivele redaktis la organon de ISAE **Scienca Revuo**. En la

jaro 1964 la faka publikaĵo de la Karola Universitato en Prago „Acta Universitatis Carolinae (Geologica)” unuafoje en la historio aperigis sciencan tekston en Esperanto, la studon de d-ro Josef Kavka: „Al la difino, klasifikado kaj nomenklature de la fonolitecaj vulkanrokoj”; kun resumo en la ĉeĥa, germana kaj hungara lingvoj. En 1971 la eldonejo Kartografie eldonis **Poŝatlaso de la mondo**, por kiu d-ro Josef Kavka esperantigis la mapojn kaj d-ro Tomáš Pumpr la tekstojn. Pri la geografia nomenklature en Esperanto ili aperigis ampleksan studon en Scienca Revuo en 1972.

En 1995 aperis lia verko **Ĉu leŭcito en Bohemio**, kiun eldonis KAVAPECH, same kiel en 1996 **Kontribue al PIV – Homonimoj en Esperanto**. Konservigis son-intervjuo kun d-ro Kavka ĉe Ĉina Radio.

Redakcio de AEH esprimas sian kondolencon al lia familio.
Honoron al lia memoro.

red.

INFORMILO – monata gazeto por esperantistoj-handikapuloj + suplemento **ANTAŬEN**
Eldonas AEH – Asocio de esperantistoj-handikapuloj en Pardubice

Redaktoroj: Jarmila Rýznarová, Ludmila Srbová

Adreso: Svaz zdravotně postižených esperantistů, Na Okrouhlíku 953/21,
530 03 PARDUBICE, CZ tel. **466 611 941**

e-mail: aeH@esperanto-aeH.eu interreto: www.esperanto-aeH.eu

Banka kunligo: Fiobanko, kont-numero de AEH 2801322017, bank-kodo 2010

Bankovní spojení: Fio banka, číslo účtu AEH 2801322017, kód banky **2010**

IBAN: CZ3520100000002801322017 **SWIFT/BIC:** FIOBCZPPXXX

La jarabono de Informilo **20 €** (en kovertoj), aŭ 10 € (e-mail)

Roční předplatné Informila **300,-Kč** (v obálkách), nebo 150,-Kč (v e-mailu)

Při platbách vždy uveďte vaše členské číslo (naleznete nad vaší adresou) jako variabilní symbol! Příspěvek svazu AEH v dobrovolné výši.

Kotizo por AEH propravola. Kodo ĉe UEA: aehk-z

La redakcio ne ĉiam havas la saman opinion kiel la aŭtoroj de la artikoloj.